

IX.

MAGYAR MŰSA

NYOMTATTATOTT PO'SONBAN
SZ. MIHÁLY HAVÁBAN.

I 7 8 7.

A' LADY JOHANNA GRAY' EPITÁPHIUMA:

Ez Oázis, melyet látz itten fel-emelve,
Bús maradék! vagyon LÁDYNak szentelve,
E' volt a' Természet' egy remek-munkája,
A' Tudósok' 's Böltsék' bámitó tsudája.
Anglus nyelven szóllott 's irt olyan ékesen,
Hogy halgatta minden 's olvasta édesen.
Görög, Deák, Olasz, Frantzia Nyelveket
Tudott, 's magyarázta egész értelmeket.
Egy néhány musikák, hurjait pengette,
Melyekhez angyali szavát egyengette.
Nagy esze ragyogott minden varrásából
Tanúlt a' Tudós is keze-irásából.
Mind ez még sem adott okot kevélységre,
Hanem alázatos tsendes emberlégre.
Igy ründöklött midön DUDLEYnak Mátkája
Lön WÁRVICK Fijának nyert. drága pálmája,
Ki VI-dik EDVÁRD' Szívét arra vette,
Hogy Menyét utánna Királynévá tette,
Lády ezt meg-értvén, meg-dobban szivében;

Nem-vállalja, mondja az Attya szemében.
 De-rá-esvén Attya, Anya s élte' Párja,
 Londonba megy; mivel ott korona várja.
 Kilentz napig tarta fényes Királysága,
 Ofztán következett szomorú rabsága.
 Mint oly lélek, a' mely nem-vádoltatraték,
 Kétség s félelemtől el-nem ragadtaték.
 Mint köszál a' renger közepin ugy álla,
 Midőn a' halálnak fzele rá-fuvalla.
MÁRIÁT betsülte szerető szivéért,
 Igazán ítélő egyenes Lelkéért;
 De Tanátsát azért még-is nem átkozta,
 Hogy fejére halál' ítéletét hozta.
 Tsendes s bátor szívvvel ment-fel az állásra,
 A' szomorú gyászszal bé-huzott padlásra.
 Maga le-vetkezé ruháját testéről,
 Minden ékecségét ártatlan fejről.
 Kért mindent, hogy vele s érte imádkozzon.
 S ofztán a' mord Törvény vele hadd áldozzon.
 Végre térdre álla. — Mit látsz oh Természet!
 Napkelet, Dél, hideg Észak és Enyélszet?
 Itten refzketének a' Nézők, s meg-szánák
 A' kik meg-irélek, meg-tartni kívánák.
 Azonban kiálta: *Uram! a' Lelkemet*
Kezedbe ajánlom, e' drága kintsemet!
 E' szavára feje testétől el-vála
 Lelke a' mennyei Thronusra talála.

Mit tanulsz maradék e' Trágédiából,
 Látván, mi lön végre *Lády Jobannából?*
 Nem azt-e', hogy a' rosfsz tanáts a' jókat-is
 Vizre viszi még az ártatlanokat-is?

Azt;

Azt; hogy a' kevély fziv addig ás vés, farag.
 Mig utól éri a' boszszút álló harag.
 Azt: hogy ha az eszköz gonosz; nem jó a' vég.
 Kinek a' mit adott a' Sors légyen elég.
 Azt; hogy az Atyáknak Nagyra vágyáfai,
 Magok' és gyermekeik' végső romlásai.
 Fijak ő Szavokat hát úgy fogadjátok,
 Hogy magatok' és őket büra ne-vonjátok,
 Szent Törvény engedni; meg kell ezt tartani,
 De az Igaságot nem-kell meg-bántani.
 Azomban borúljunk e' Nagy por hamvára,
 Vádat ne-jegyezzünk élő-öszlopára;
 Sőt kövessük az ő szent ártatlanságát.
 Jéfusában való álhatatofságát.

Epitaphium Comitis Joannis Draskovich

STA. VIATOR. ET. INGEMISCE.

TEGIT. HOC. MARMOR.

COMITEM JOANNEM DRASKOVICH DE TRAKOSTYÁN.

NON MAJORUM SOLUM GLORIA.

SED SUA QUOQUE VIRTUTE LONGE NOBILISSIMUM.

VIENNAE APOLLINI DEVOTUS MARTEM QUOQUE COLUIT.

DUM JOSEPHI PATRIS.

HOSTEM OBSIDENTIS VESTIGIA PREMENS.

FERIAS AUTUMNALES.

INTER GLÓBORUM IGNIVOMORUM.

FRAGORES ET TONITRUA EXIGERET.

CENTURIO VIII. ET X. ANNOS NATUS.

SCHWEIDNICH MOENIA

CONTEMPTA NECE.

VI PULVERIS NITRATI EIECTUS

PLAUDENTE GRADIVO VICTOR TENUIT.

TRIBUNUS.

SICULIS AD GENEROSE AUDENDUM EXCITIS.

CROATIS AD ARMA TRACTANDA INSTRUCTIS.

LEGIONEM GYULAINAM.

RESTITUTA DISCIPLINA MILITARI.

INVICTAM REDDIDIT.

FLAGRANS AMORE PATRIO.

SUBDITOS.

NON SOLUM TRIBUTO IMMINUTO.

SED.

LIBERALITER PROFUSO AERE.

FORTUNATOS ESSE VOLUIT.

INSIGNI BENEVOLENTIA.

CUM PARI MAGNANIMITATE CONJUNCTA.

AMICOS SERVAVIT INIMICOS PERCULIT.

MORDACES CURAS ANIMIQUE MOLESTIAS.

DOCTARUM MUSARUM.

FAMILIARI CONSVETUDINE DELECTATUS.

LENIVIT ATQUE ABSTERSIT

AT NI MEDIO FORTUNAE CURSU.

INVIDIA ET LIVOR.

MAGNARUM VIRTUTUM COMES.

CITATIS PASSIBUS AD GLORIAM PROPERANTEM.

TAM ARCTA INDAGINE CONCLUSIT.

UT.

INSIGNIS HEROS.

QUONDAM MILITUM SUBDITORUM POSTERITATISQUE SUAE.

DELICIUM.

MODO SIT DESIDERIUM.

CUM SUPREMUM VIXISSET.

IN VICO CROATIAE BRZANECZ.

IX CAL MARTII A. MDCCLXXXVII.

FRATRI CONJUNCTISSIMO.

FRATER LUGENS FRANCISCUS.

PATRI OPTIMO.

MOESTISSIMI FILII.

JOANNES ET GEORGIUS.

HOC MONUMENTUM.

SEMPIT. MEMOR ET PIET. CAUSSA P. F.

ABI VIATOR.

ET DISCE MORTEM INEXORABLEM NECHEROIBUS PARCERE.

In obitum Magni Friderici Borussia Regis.

Lis fuerat dubio pendens sub Judicæ dudum,

Quis Regum toto maximus orbe foret?

Austria JOSEPHUM, FRIDERICUM Prussia dixit.

Dignus et Hic primo dignus et Ille gradu

Ambiguo Judex Libitina supervenit orbi.

Et finem liti jam faciemus ait.

Cœlorum geminos patitur nec Regia soles :

Ipsa nec æquales fert bene terra duos.

Elifias igitur migret FRIDERICUS ad umbras,

Hic Regum manes, maximus inter erit.

JOSEPHUM Vivi, tamquam caput orbis adorent

Parque sit Imperio nulla corona suo.

Irta Nagy Körösön M. P. Úr.

Tudománybéli dolgok.

A' Tsászári orvosi-borbélyi Társaság Juliusnak 23-kán pompáson meg-innepelte Katbarinának a' Muszka Tsászárnénak 25-éftendős Uralkodásának Öröm-éftendéjét Pétervárában. Nudow Doktor és Professor Úr, ezen óhajtott napnak közönséges meg-ülésére ilyen *titulusú* nyomatott *Programma* által hivta-öszve a' Közönséget: *Orvosi lelki Tudomány, első Próba.* Az említett napon dél előtt 11 órakor a' Nagy Vendégek u. m. a' Tsászárnénak távol-léte alatt közönséges Kormányozónak tétetett Bruce Úr, Sawadowsky titkos Tanácsos, Senator, és az egész Muszka-Országban lévő Akadémiáknak,

Oskoláknak Közönséges *Directora*, és más több Fő-Rendű személyek, Orvosok, és Tudósok az Orvosi épületnek nagy hallgató házában öszve-gyültek, mellynek első részében egy *Thronus* vala fel-emelve. mellyen a' Tsászárnénak felséges Képe szemlélteték. A' 8. *Professorok* egy kevéssé távol a' *Thronustól* két felől két rendbe állottanak. A' születésnek segítségéről tanító *Professor Ambodik Udvari Tanácsos*, a' pompát *Muszka* nyelven való beszéddel nyitotta-meg. Ennekutánna *Nudow* Doktor és *Professor* által ezen napra készített rövid elől-járó beszédnek el-mondása után, a' most említett *Professor* alatt egy *Disputatio* tartattatott 5. nagy reménységű Tanítványok által, kik közül kettő Felelő, három pedig Ostromló volt. *Disputáltak* pedig ezen materiákról. 1.) *A' nem önként való tselekedetek, az önként valóktól nem különböznek természetekre nézve.* 2.) *Az emberrel született jegyek-és szeplőkről való Tudomány egészen a' Theorián és tapasztaláson fundáltatik.* 3.) *Az állati Magnetismus a' Theoria szerint ugyan lehetséges, tsak a' vele való élés veszedelmes, és egészen meg-vetéstre méltó.* A' *Disputatio* német nyelven ment véghez. Ezután *Professor Knackstedt* a' Tsontokról való Tudományból egy néhány Tanítványokat meg-visgált, *Brandau* Doktor és *Professor* az ábrázatról való Tudományból, *Doktor* és *Professor Nudow* a' *Páthológiából* és *The-rapiából* és *Doktor* és *Professor Rudolph* a' seb-gyógyításból. Az egész tselekedetet *Doktor* és *Professor Brandau* egy Német beszéddel rekesztette-bé, melly után a' nagy Vendégek az ő nagy meg-elégedéseknek közönséges ki-jelentésével dél-után két órakor el-mentenek. Az ő különös vigyázása által fél esztendőtol fogva az *Institutumtól* sokat érdemlő *Kollegiumi Tanácsos* és *Doktor Keineggs* Úr ezután mind a' *Professorokkal* és mások-

kal

kal együtt ebédelt, a' mikor dob és trombita szó alatt a' Tsászárnének és az egész Tsászári Háznak felséges egészségeért ittanak. Estve az *Institutumban* Bál vala, és egy tűzi világosság, hol 14. *pyramisok* között egy öt szegeletnek (melly az egészségnek *Symboluma*) közepében a' Tsászárnének neve ragyogott ezen felette való *Irásal. Publicæ Salutis.*

A' Tudományoknak királyi Akadémiája, a' Királynak az el-múlt Esztendőben Augustusnak 17-kén lett királyi-zékbe való hágásaért ezen folyó Esztendőben Aug. 23-kán, közönséges Gyűlést tartott Berlinben. *Formey* szüntelen való Titoknok és Tanácsos nyitotta meg az Akadémiai Gyűlésnek tselkedeteit egy e' végre készített beszéd által, mellyben *Telemakkus* és *Sethos* Románokat egybe-vetette, és az első helyet az utolsó-nak adta. Mind a' kettő az ifjú Herzgeknek neveltetéséről és formáltatásáról tanit; az első írta *Fenelon*, a' másodikat *Terrasson* Apátur. Annakutánna nyilván való-vá tette, hogy a' *Weimari* vagy *Vináriai* közönséges *Superintendens* *Hérder* Úr, és *Lambre* Úr Parisi Ég-*visgáló* és Föld-mérő az Akadémiának külső Országi Tagjaivá választottak, és a' Királytól-is meg-erősítették. Azután a' természetet visgáló *Klafistól* nyújtatott két jutalom alatt fel-téretett kérdést olvasott-fel, a' mellyeknek legjobb feletére 50, 50 aranyat tett-fel a' királyi Akadémia. Azt kívánják tudni illik, hogy erősségek és proba-tételek által győzetesen-meg arról. 1.) *Ha vallyon az ember és az oktalan állatok egyenesen é vagy pedig félre nézik a' külső trélokot, objectumokat? és vallyon a' lélek a' Retinán le-festet objectumokat itt-e', vagy pedig a' két nervus opticusnak egybe-folyásában, vagy pedig ha itt sem, az agyvelőnek más valamelly részében itéli-e' meg?*

2.) *Vagynak-e elégséges meg-mutató erősségek, hogy csak öt féle. elementaris föld legyen a' Természetben, és egyik a' másikba által-változzon, és hogy, és miképpen lehetne mesterség által ezen által-változtatást végbe vinni? Ennek-utánna azon mondást vagy Symbolumot kezdette a' Cu-
rator Úr Gróf Herzberg fel-nyitni, a' melly az ezen Fel-
tételről dólgozott munkával bé-küldetett vala: „ Egy-
töltésnek leg jobb fundamentomáról Lüneburgtól fogva a'
Magdeburgi Hertzegségen által Háláig. “ Mellynek, az
ezen munkának meg-itélésére az Akadémiától rendelre-
tett Commissio egy értelemmel 100. aranyat ítelt vala; és
úgy találtaték, hogy ennek Szerzője a' Magderburgi ha-
di Tanácsos Stegemann Mátyás Úr volna. Más két ugyan
erről való munkák az *Acceffitet* nyerték-meg; az első
ezen mondással, *Tandem!* a' másik ezzel: *Et mihi & aliis!*
Mind ezek a' három Munkák minél hamarébb világof-
ságra jönnek nyomtatásban. Az említett Gróf azután egy
Francia Irást olvasa-fel, melly mint egy folytatása az
el múlt esztendőben fel-olvasott Traktáknak, és a' melly
az el-múlt esztendőnek Aug. 17-kétől fogva való rendki-
vül való Jótétemnéyeit foglalja-magában a' Királynak,
mellyeket az Országhoz és az ő boldog Jobbágyaihoz
mutogatott, úgy hogy ezen Irás egyszersmind magában
foglalja II. *Wilhelm*' atyai Uralkodása' első esztendejének
históriáját. Azután *Kamler* Professzor egy Dávid 'Sóltára
szerént készített Éneket olvasott el ilyen *titulus* alatt:
Az Ország' Attyáért való háláadó áldozat. E' meg-es-
vén, *Achard* Director Úr a' maga Juliustól való *meteo-
logiai* Jegyzéseit adta-elő, és annak utánna a' Regensbur-
gi *Superintendens*nek *Schaeffer* Urnak az Akademiával
közlött ujj találmányáról a' Gyűlést tudófitotta; t. i.
hogy a' meg-tiszttatott Selyemnek és gyapjúnak hozzá-
tetele által, miképpen kelljen a' kalap'-tsinálásban a'*

nyúl-

nyúlászott meg-kémélni, a' hová *Schaeffer* Úr egyfzers-
mind két kis kalapokat küldött vala, mellyeknek egyi-
ke selyemnek, másika pedig gyapjúnak hozzá való tété-
lével tfináltattatott vala. Végezetre ugyan *Achárd* Úr egy
magától készítettett *Anemometer*nek lerajzolását, melly egy
*atmosphera*i electrizáló késsel egybe foglalásban vagyon,
a' gyülésnek eleibe térjesztette, melly két szerszámok az
Akademiának *meteorologiai* Jegyzéseire fognak szolgálni.

*Fridrikh Wilhelm*nek ditsősféges Országglását azon
nagy Jótéteménye-is halhatatlanná téfzi, melly fze-
rrent egy fő iskolai *Collegiumot* méltóztatott fel-állit-
tani, és számára egy nagy fundust rendelni. Ezen
Collegiumban neveltetnek és tanittatnak minden biro-
dalmában való Nemzeteknek Tanítói, kik mind a'
községbéli, mind a' tudós Allapotokra fogják készi-
teni és tanítani az Orzágnak gyermekeit. *Zedlitz*
Bárónak volt az az érdeme, hogy ezen *Burkus* Os-
koláknak meg-jobbitására mútató utat és modot ki-
dolgozza, és ő Felsége ezen ditséretre méltó *Status*
*Minister*nek búzgó fáradozását felséges helybe-hagyá-
sával meg-koronázni méltóztatata. Az *Augustusi* Ber-
lini hónapi Levélből a' Közönség-is olvashatja ezen
Planumot. Ebből láthatni, hogy az ujj *Collegiumnak*
fő-tzélja, ugy a' falusi, mint városi alsó Oskolák-
nak meg-jobbitása légyen, és hogy e' végre a' jobb
oskolai Tanítóknak formáltatáfokra több ujj *Seminari-*
umok fundáltassanak, a' mellyben eddig nagy fogyat-
kozás volt. E' mellett leg-inkább azon ditséretre
méltó végre tekintenek, a' falusi Oskoláknak meg-
jobbitások által, hogy főképpen a' falukon a' szor-
galmatofságnak szererete meg-gyökereztesék. A' deák
Oskoláknak az apró Városokban lejendő meg-kevesi-
tése-is egy tzél ezen ujj rendelésben. Sokkáig virá-

goztak a' Városokban a' tudós Oskolákból el-tsipett Tudománykák, mellynek el-mulhatatlan következése vala, hogy a' Pólgárrá leendő gyermek és ifjú olyan dolgokat tanultak, a' mellyeknek soha hasznát nem vették; ellenben pedig az olyan dolgoknak es-méretét és tanulását mulatták-el, a' mellyek az ő életeknek módjára és hivatalára felettébb szükségesek vóltanak. Ezen véggel ellenkező rendeléseimajd minden apró Városoknak mellyek a' helyet, hogy polgári Oskolák lettek vólna, a' tudós Oskoláknak böl-dogtalan méhei *embrioi* vóltanak, az említett nagy ítélet: *Ministernek* Út-mutatásában az élet módja fzerént vagynak ki szabva. Ezen Út-mutatásból azt is meg lehet tanulni, kik légyenek ezen ujj *Collegi-umnak* Tagjai. Azok ezek a' fő jövedelembéli titkos Tanácsos *Wöllner* Úr; a' Hálai *Cancellarius*, *Hofmann* Úr, ekleziái Tanácsos *Meierettó* Úr; *Consistorialis* Tanácsos *Steinbart* Úr Fránkfurtumban; és fő *Consistorialis* Tanácsos *Gedike* Úr.

A' Pétervári Tudományoknak Akadémiája a' Muzka-Birodalomnak a' mostani Hellytartóságok fzerént való el-osztattatásának le-rajzolt Tábláját vagy *Mappáját* világosságra botsátotta 3. nagy leveleken, melly Muzka-nyelven irattatott. Meg-mutatja leg-inkább az Ásia és Afrika között való Tartományokat, úgy az *Alaska* nevű tengerbe nyúló Hegyet-is az Amérikai parton, az ezen Hegy és *Kamtschatka* között találtattott *Szigetet*, és végezetre az úgy nevezett *Kuríliai Szigeteket*. Most azon fáradoznak, hogy ezen *Mappát* deakul metszék-ki, hogy ezen Esztendőnek vége felé ki-adhassák. — Augustusnak 25-kén a' *Lajos* Innepét egy fényes Gyűléssel ülte-meg a' Frantzia Akadémia. Ebben a' gyűlésben a' *Monsieur*, vagy

a' Királynak nagyobbik Öttsétől a' *Braunschweigi Leopold*' Hertzeg' halálára készített leg-jobb ditsérő Poëmának jutalomúl fel-téetett érdempénz a' Királyné' házából való Tisztnek *Terrasse de Mareillis*' Urnak íteltetett. Más két erről szóló Poëmak, u. m. a' *Noel Apatúr Úré*, ki a' *Lajos*' Collegiumában Tanító, és a' *Moreau Úre*, ki *Quimperben* Prokátor, nagy ditsérettel neveztetének-ki. A' Poëtak' és Orátorok' munkáinak szokott jutalmai nem osztattak-ki; hanem a' közelebb való esztendőre halasztattak. Ezeknek tzelül *XII. Lajosnak*, *Vauban Mareckálnak*, és *Alembert* Urnak ditsérteit vagynak ki-téetettve. A' *Valhelle Marquis* által az esztendőnként világofságra jövő leg-közönségesebb hasznú Munkának jutalomúl rendeltetett érdempénz *Croix* Urnak íteltetett, ki ilyen nevezetű könyvet irt: *A' Társaságról* való jegyzések, és azokról az eszközökről, a' mellyek által a' Társaságnak kebelébe ismét visszsa lehet hozni a' Rendet és a' bátorságot. A' tudós és hasznos faradozóokért való jutalmat el-nyerte *Wailly Úr*, ki a' nyelvnek tanítása' módjáról sok Munkákat botsátott-ki. Utóljára a' különösönjoságos tselekedetért való jutalom vala hátra az el-ítélésre; és egy *La Blonde* nevű Leánynak esett, kinek az ő szegény Gazdájához, az ő Afzifonyához, és ezeknek halálok után az ő árváikhoz való maga különös viselése, midőn a' Gyülésben el olvastatott, közönséges meg-illetődést okozott. Bizonyos történet miatt maga a' Leány a' Gyülésben meg nem jelenhetett; de a' két árvák jelen voltak, és könyvé olvadtanak, mikor az ő Jóltévőjöknek ditsértetését hallották, és nevelték a' jelenlévőknek meg-illetődéseket. Egy *Magistratus*béli izemély azután azt javallotta hogy a' szegény Gyermekék' számára pénzt gyűj-

gyűjtenének. A' gondolat helybe-hagyást találta, ki ki ki -nyújtotta kezét az alamisnával és tsak hamar 33. lajos' aranya vala egy rakásban, mellyek az 1200. font. pénz-jutalommal együtt szinte 2000 fontra mentenek. És már most ismét egy más Jóltévő álla-fel, ki magára vállalta, hogy ezt a' Summát magához vészi, és 100-tól tiz usoráért költsön adja. Erről a' nagy *virtusu* Leányról emlékeztünk vala mi, a' mi Hirmondónknak 57-dik Levelében, és még előre ennek ígértük a' *virtusért* adattatni szokott jutalmat.

Minthogy most olly közönséges a' Frantzia-Parlamentumról való beszéd, azt tartom nem léfzen haszontalan ennek rövid Históriáját le-rajzolni. — A' régi időkben a' *Statusok*nak Gyűlését hívták Frantzia-Országban *Parlamentum*nak. IV. Filep némelyeket kiválogatott ezen *Statusok*ból, és belőlök egy szüntelen folyó Gyűlést állított Párisban 1294-ben, melly a' *Parlamentumi* nevet megtartotta. Ezen *Parlamentum*nak jursai elsőben igen nagyok vóltanak; nem tsak a' Törvényt folytatta, hanem még az jövedelmek dólgaiba-is belé szólhatott: de ezen jursai mind szüntelen, apadtak, úgy hogy az ő mostani hatalma tsupán a' Királynak hatalmától függ, és egyedül tsak az igazság' ki-fizőlgáltatásának kézen való tartására szoritattott. Azonban vagynak még a' *Statusok*' régi hatalmoknak némelly maradványi, és azért a' *Parlamentum* magát *Ország' Nagygyai' Törvényfzékének* nevezi. (La Cour des pairs) Mind-öszve 12. *Parlamentum* vagyon Frantzia-Országban u. m. Paris', Toulouse', Bourdeaux', Air', Grenoble', Dijon', Rouen', Rennes', Pau', Nancy', Besancon', és Duaiban. A' Párisi, legelső. Régentén 9. Kamarákból állott, de 1757-ben az alsóbb Törvény-fzékekből, a' mellyekre mentek
vala

vala a' pólgári ügyekben az *Appellatiók*, két Kamara el-vezett és 1774-ben azokat a' két Kamarákat-is eltörlötte a' Király, a' mellyeken vétetödték-fel az *Instántiak*. És így még 5. Kamara vagyon, a' nagy Kamara, a' Törvény-tábla és 3. Kisebb Kamarák. A' nagy Kamarán 10. *Præsidencek* vagynak a' kik között a' leg-első nagy dolgokat játszik, egy néhány tiszteletbéli Tanátsofok, 21 világi és 12 papi Tanátsofok 's mások. A leg-első *Præsidence*nek Tifztségén kívül, mind a' többi Tifz-helly vásároltatik. Minden kisebb Kamarának 3. *Præsidence* vagyon és 30,32 Tanátsofsa. A' Törvény-tábla a' nagy Kamarának 5. utolsó *Præsidence*ivel él, és ugyan abból 6. Tanátsofsával 6. hónapig, és minden kisebb Kamaráról 3. Tanátsofsal 3. hónapig. Ennek felette a' Parlamentumban 3. Közöséges *Advocatusok*, és egy közöséges Prókátor vagyon, egy néhány Titoknokok és egy rakás Iró-Deák. A' Tartománybéli Parlamentumoknak hasonló el-rendeltetések vagyon; de kevesebb Tagjai és szölgái. Minden királyi Vérből való Printzeknek, minden világi és papi Ország' Nagygyainak székek és tanáts-adó szavok vagyon a' Parlamentumban, még pedig a' Printzeknek 15. ezrtendös, az Ország' Nagygyainak pedig 25. ezrtendös korogtól fogva. A' Parlamentum a' *Márton'* napja után való napon, felséges Misével kezdödik-el, mellyet a' veresbe öltözött Tagokra nezve *la messe roage* neveznek, és a' maga szék-üléseit Sep. 7-dikéig folytatja. A' Párisi Parlamentumnak hatalma igen szélesen ki-erjed, és szinte harmad része vagyon Frantzia-Ország-nak alatta. Nem tsak *Is le de France*, hanem *Beauce*, *Sologne*, *Berry*, *Auvergne*, *Lionnois*, *Foreis*, *Beauvois*, *Nivernois*, *Bourbonnois*, *Maconnois*, *Poitou*, *Pairs*

d' Aunis, Rochelois, Anjon, Angoumois; Picardia, Champaigna, Maine, Perche, Brie és Tourvainé-is alatta vagnak. A' Parlamentumnak leg-nagyobb iussa az, hogy minden királyi Rendeléseket és Jédistumokat azoknak munkába való vételek előtt, és a' hadnak meghatározását, úgy a' békeségnek pontjait ő tartozik béirni. Ha az uji Rendeléseket, és kivált az ujadoknak a' Nekre való vétését (mint most) károsnak tartja, vagnon iussa; hogy a' Királynak *Représentatiot* tegyen. Ha nem akarja protokollálni; parantsoló levelet véfzen (*lettres de jussion.*) még sem tselekefzi? a' Király egy *Lit de judicet* tart, melly ebből áll: A' Király minden királyi vérből valóknak, és minden Ország' Nagvgyainak, és Ország' szolgainak késérések alatt a' Parlamentumba mégyen, és az előre öfzvedett voksoknak meg-nézése után parantsolja béirattatását. Minthogy XV. Lajosnak utolsó éfztedejében nagyon veszekedett és ellene mondott a' Parlamentum az Udvarnak; 1771-ben XV. Lajos a' Parlamentumot egészen el-törölte. Midön 1762-ben a' Jésuiták' Szerzete az egész Országból örökösön ki-töröltetett; olly nagyon örvendett azon a' Parlamentum; hogy örömének részegségében Gyözedelméttöbbre akarta vinni. Az Udvarba kapott, és az igazság' ki-szolgáltatásában és a' jövedelmek' dolgában való leg-főbb hatalmat meg-akarta az Udvar és maga között osztani, és magát az 1614-től. fogva nem tartattatott *Statufok* Gyülésének helyébe akarta emelni. Már 1732-ben vilagofságra hozta a' Parisi Parlamentum, hogy Frantzia Országban minden Parlamentumok tsak egy Testet tennének, és 1755 ben meg változtattaczen gondolatját, magát különös, egy Parlamentumnak tartotta, de a' többi Parlamentumokat is ma

gához hasonlónak esmérte. Ezen *Systema*nak ellene szegozte magát az Udvar 1765-ben és 66-ban és a' Parlamentumoknak ezen egységeket semminek mondotta lenni. Ennyiben maradatott volna ez ha *Meauvoux Praesidens Cancellarius*sá nem lett volna, és minden Gyüiölségét, mellyett a' Parlamentum ellen viselt vala szivében az Udvarba nem vitte volna; már most az egész Udvar fel-indúlt ellene, *Sayr* és más személlyek együtt munkálkodtak, és az 1771-dik Esztendőnek elein a' Parlamentum el-töröltetett, és egy helyébe álló Törvény-szék rendeltetett. De XV-dik *Lajos* 1774-ben ismét helyre állította a' Parlamentumot, hanem, a' mint már meg-mondattatott, a' két kisebb Kamarát el-törölte, és a' Parlamentumnak maga fejétől való meg-szüntetése a' Tifztség' gyakorlásainak a' maga Hivatalának el-vesztése alatt meg tiltatott, és a' *Representatiok'* tételére való Jus keskenyebb határok közzé szorittatott. Mégfokkal nagyobbban meg van szorítva a' Tartománybéli Parlamentumoknak hatalmok, azonban ottan ottan gyümöltstelen *Representatiok*at tesznek. Nem tesznek többet mint tsupa Törvény-székeket. Mindazonáltal még hat Tartományok vagynak, (*Bretaque, Bourgoque, Dauphine, Province, Languedoc,* és a' *Frantzia Belgium*) hol a' Statufoknak jusok vagyon Ország-gyűlését tartani, az ujj adók felett tanátskozni, és azoknak el-törlésekről szorgalmatoskodni. A' Parlamentumnak 1771-ben lett el-töröltetését nem bánta annyira a' Nemzetnek világosabb része, mint a' mostani számkivettethetését. Akkor a' Parlamentumnak tselekedeteiben több maga haszna keresést és Monárchiát Aristocratiává változtatni szerező kívánságot lehetett látni, mint haza mellett való buzgóságot. Ezért nézték azt hidegebben a' Patrioták, mint ezt,

Második FRIDRIK' jeles tselekedeteiből.

Egykor az hét éfztendeig tarto háborúban a' Király személlye szerént ki-lovagla kemlelni. Ezt a' Pandúrok meg-sejtvén, egynehányan a' tserébe vonták magokat, és egyenként a' Király' követőire lővöldöztek; de minden hafzon nélkül. A' nagy Heros midőnj ezt fel-fem venné, hirtelen a' Tabori Jáger ezt kiáltá; *Felséges Királyly szabadittsa-meg magát!* Itt az út mellet lévő fa mellől egy Pandur egyenesen *Felségedet vette tzélba!* Fridrik minden változás nélkül széljel tekintvén, meg-látta a' tzelozó Pandurt 's páltzáját fel-emelvén fenyegetődző szóval így kiáltá hozzá: „Te! Te!” A' Pandur meg-rettén vén lábához botsátá fégyverét 's kalapját-is le-kapván, a' tiztsefleges katonai Állásban marada, míg a' Királyly mellette el-lovagla.

Midőn a' tabori Fő-Pap *Klescbke* az eránt instált vólna, hogy a' tabori Papokat ő tehesse-bé, és fok indító okokkal azt erősitené, hogy az jobban és ilendőbbten esnék-meg ő általa, mint-sem ha az Regimenteknek Tiztyei által menne véghez; a' Király az ő *instantiaja* alá tsak ezen következő szókat írta: *Az ked Országa nem e' Világból való.*

Egy Pap, a' Szent Lélek ellen való vétkekről irt *Dissertationot* küldött a' Királyhoz, mellyet ő maga dólgozo-ki. Az Iro ezen következő feleletet vette a' Királytól.

A' Ked Szent Lélek ellen való vétkeit vettem; és kérem az Istent, hogy Ő Felsege a' ked értelmét kegyelmes ol-talmazásába végye.

A' Pruisiai Királynak a' Római Tsáfzárrel lett egybe-jövélek' alkalmatofságával nagy vendégség tartaték, az hová a' Fő-Tiztek-is el-hivattartak. Midőn *Laudon* Generál az asztalnak utolsó végéhez akar-na ülni, A' P. Király meg-szóllitván ezt mondá: „*Föjjön kegyelmed General Laudon. és ide üljön; én min-dég inkább szeretem kegyelmedet mellettem, mint ellennemben látni.*”